

Філатова Тетяна Сергіївна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

м. Умань

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ СІМ'Ї

На сучасному етапі надзвичайно актуальним дослідженням - є проблематика, яка зумовлена в царині сімейної кризи, яку відзначають педагоги, психологи, соціологи, демографи. Ця криза є доволі поширеною, виявляється у кількісних (зменшення показників народжуваності дітей, значна кількість розлучень, проблемних сімей) та якісних показниках (трансформація суспільних та сімейних цінностей, ослаблення виховної функції сім'ї, психологічні проблеми членів сім'ї тощо). Очевидно, що за таких умов необхідними є ґрунтовні дослідження сучасної сім'ї та пошук ресурсів для подолання негативних явищ. Водночас, як вказують деякі дослідники, сім'я як система, суспільний інститут переживає сьогодні своєрідну "вікову кризу": відбувається перехід сім'ї як системи, що функціонує, на якісно інший рівень. Оскільки в сучасних умовах матеріальний фактор перестає бути відповідальністю виключно чоловіка за виживання сім'ї, відбувається закономірний перехід з одного етапу розвитку (патріархату) на інший (біархат). При цьому домінуючими стають функції задоволення більш високого рівня потреб емоційно-інтелектуальної, духовної сфери.

Також в останні десятиліття відбулося усвідомлення того факту, що сім'я є одним з вирішальних чинників становлення та розвитку особистості. Так, багато психологів і психотерапевтів розглядають психологічні проблеми чи навіть психічні розлади особистості, соматичні захворювання як функцію внутрішньосімейної взаємодії. Ці ідеї розвиваються насамперед представниками сімейної системної психотерапії. Так, В.Сатир зазначає, що подружні стосунки являють собою стрижень для формування інших стосунків у сім'ї; дисгармонійні стосунки між батьками обов'язково відбиваються на їхній батьківській функції. На думку К. Вітакера, те, що сім'я звичайно приходиться до

терапевта з проблемою якогось одного її члена, повинно розглядатися лише як “вхідний квиток”. В процесі терапії необхідно розширити уявлення про те, у чому саме полягає проблема, і представити цю проблему як функцію. На сьогодні дослідження сім’ї в Україні, практична робота з сім’єю є доволі популярним напрямком психологічної науки і практики, особливо порівняно з попередніми роками, коли ця проблема знаходилася на периферії наукової думки. Так, зростають – як кількісно, так і якісно – установи та організації, що займаються проблемами сім’ї на державному рівні. Це насамперед установи, які реалізують державну політику допомоги сім’ї (Центри соціальних служб для молоді, відділи сім’ї та молоді, Служба у справах неповнолітніх). Діяльність недержавних фондів, організацій (Спілка захисту сім’ї та особистості, Центр екології сім’ї та ін.) також робить вагомий внесок у сферу практичної допомоги сім’ї та наукових досліджень. Ґрунтовними психологічними та соціально-психологічними дослідженнями проблем сім’ї займаються такі провідні наукові установи, як Державний інститут проблем сім’ї та молоді, Інститут психології АПН України, Інститут соціальної і політичної психології АПН України, Інститут проблем виховання АПН України.

Отже, підсумовуючи вищесказане хочемо сказати, що на сьогоднішній день досліджуючи різні сім’ї – проблемні, аномальні, нетипові тощо, констатуємо, можливо, певні негативні тенденції, слід все ж пам’ятати про те, що кожна сім’я володіє внутрішніми ресурсами та потенціалом для розвитку. Будь-який кризовий момент не обов’язково має виключно негативне значення, а дозволяє сім’ї, усвідомивши та асимілювавши власний досвід, перейти на інший рівень функціонування – рівень більш глибоких, більш задовільних стосунків, за яких враховуються потреби кожного.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми досліджень сучасної сім’ї в Україні (Т. М. Яблонська) // Український соціум. - 2004. - № 2 (4). - С.80-84.
2. Общая психология: Курс лекций / Сост. Е.И. Рогов. – М.: ВЛАДОС, 1995. – 448с.